

ZHRNUTIE

SPRÁVA A SÚBOR NÁSTROJOV TÝKAJÚCI SA PRAKTICKÝCH SPÔSOBOV ZNÍŽENIA NÁKLADOV NA POŽIČIAVANIE A VYPOŽIČIAVANIE PREDMETOV KULTÚRNEJ HODNOTY MEDZI ČLENSKÝMI ŠTÁTMI EURÓPSKEJ ÚNIE

OTVORENÁ METÓDA KOORDINÁCIE (OMK)
PRACOVNÁ SKUPINA EXPERTOV Z ČLENSKÝCH ŠTÁTOV EÚ
PRE MOBILITU ZBIEROK

1 | Úvod

Múzeá majú dlhú tradíciu zdieľania svojho kultúrneho dedičstva s inými múzeami a inštitúciami. Požičiavanie predmetov iným múzeám je jednou z ich najdôležitejších úloh. Problematika muzeálnych zbierok a ich využívania v rámci Európskej únie je jednou z priorít agendy EÚ od začiatku roka 2000, a to prostredníctvom viacerých projektov, podujatí a ďalších iniciatív. Kľúčovou výzvou je odstránenie viacerých prekážok v spolupráci medzi múzeami a podpora mobility zbierok. Bohaté a rôznorodé európske zbierky umiestnené v rôznych múzeách v rámci našich 27 krajín si zaslúžia, aby sa využívali v prospech verejnosti. Týmto spôsobom sa budeme deliť o naše kultúrne dedičstvo a pomáhať formovať pocit príslušnosti do spoločného európskeho kultúrneho priestoru.

2 | Kontext správy

Táto správa a súbor nástrojov sú výsledkom práce **Pracovnej skupiny pre mobilitu zbierok** zriadenej v marci 2011 v rámci **pracovného plánu Rady v oblasti kultúry na roky 2011-2014**¹, ktorým sa zavádza **Európsky program pre kultúru**². Pracovný plán Rady stanovil novú prioritnú oblasť pod názvom 'Kultúrne dedičstvo vrátane mobility zbierok'.

Skupina spolupracovala na základe Otvorenej metódy koordinácie (OMK). OMK je dobrovoľná forma spolupráce medzi členskými štátmi EÚ, ktorej cieľom je zlepšenie tvorby politik a štruktúrovanej spolupráce organizovaním výmeny najlepších postupov. Na základe odporúčania

¹ Navrhnutý Európskou komisiou v máji 2007 a schválený Radou Európskej únie v novembri 2007:
<http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2007:287:0001:0004:EN:PDF>

² http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/educ/117795.pdf

Európskej komisie uvedenom v Európskom programe pre kultúru (2007) bola metóda v roku 2008 rozšírená na oblasť kultúry.

Aktuálna pracovná skupina sa opiera o výsledky týkajúce sa mobility zbierok a činnosti múzeí, ktoré dosiahla predchádzajúca pracovná skupina, zriadená v rámci pracovného plánu Rady v oblasti kultúry na roky 2008-2010 a ktorá vypracovala správy o systémoch štátnych záruk, dlhodobých výpožičkách, imunita voči zaisteniu a predchádzaní krádežiam a nedovolenom obchodovaní³.

Cieľom skupiny, ktorej spoločne predsedali Hillary Bauerová (VB) a Rosanna Binacchiová (Tal.), bolo určenie osvedčených postupov vzhľadom na všetky relevantné otázky v kontexte mobility zbierok a vypracovanie súboru nástrojov obsahujúcich praktické rady pre vnútroštátne orgány a pracovníkov múzeí. Tejto skupiny OMK sa zúčastnili experti z 25 členských štátov a do jej práce sa zapojili a prispeli k nej stovky odborných pracovníkov z celej Európy.

3 | Zvyšovanie mobility zbierok: štyri kľúčové výzvy

Skupina sa zamerala na štyri kľúčové otázky osobitne riešené v štyroch tematických podskupinách:

1. zlepšenie a rozšírenie **systémov záruk** a dohôd o rozdelení zodpovednosti na úrovni členského štátu EÚ,
2. zlepšenie **procesov oceňovania** umeleckých diel a tovaru kultúrneho charakteru a systémov/ mechanizmov oceňovania pre účely záruky (a rozdelenia zodpovednosti),
3. zjednodušenie a zlepšenie procesu **hodnotenia rizika** pri požíčianí a vypožičíavaní, a
4. zvýšenie spoľahlivosti a zníženie nákladnosti **dopravných** postupov.

Záverečná správa a súbor nástrojov týkajúci sa praktických spôsobov zníženia nákladov na požíčovanie a vypožičovanie predmetov kultúrnej hodnoty medzi členskými štátmi Európskej únie boli dokončené v septembri 2012.

4 | Odporúčania správy

Odporúčania pre európske inštitúcie:

- zväziť zriadenie stáleho výboru expertov z členských štátov pre mobilitu zbierok, s cieľom monitorovať zavádzanie odporúčaní tejto správy a používanie súboru nástrojov a určiť spôsoby pre zabezpečenie aktuálnosti informácií,
- zabezpečiť, aby financovanie určené pre budúce kultúrne programy náležite zohľadňovalo aspekt múzeí, čím sa umožní lepší prístup k spoločnému európskemu dedičstvu prostredníctvom zvýšeného požíčavania a vypožičavania,

³ Pozri súhrnnú správu: http://ec.europa.eu/culture/documents/omc_mobility_collections_reportrome_07_10.pdf a tematické správy: http://ec.europa.eu/culture/our-policy-development/working-group-on-museum-activities_en.htm

- preskúmať praktiky, ktoré môžu narúšať hospodársku súťaž medzi obmedzeným počtom prepravcov umeleckých diel, s cieľom znížiť náklady, a
- uľahčiť a povzbudzovať výmenné programy medzi múzeami pre pracovníkov múzeí podobné programu Erasmus, a to predovšetkým pre dokumentátorov a ďalší personál, ktorý sa priamo podieľa na riadení výpožičiek.

Odporúčania pre členské štáty:

- zaviesť systém štátnych záruk podporovaný ústrednou vládou a spojený s prísnyim režimom bezpečnostných inšpekcií všetkých lokalít a procesov zapojených do požičiavania a vypožičiavania predmetov kultúrnej hodnoty,
- presvedčiť všetkých požičiavateľov a vypožičiavateľov, aby takýto systém využívali a zamedziť správaniu, ktoré narúša hospodársku súťaž, zo strany niektorých komerčných poisťovateľov, ktorí skresľujú záruku ponúkanú systémami štátnych záruk napríklad tvrdením, že vlády skutočné nároky nevyplácajú dostatočne rýchlo,
- pokiaľ sa neuplatňujú žiadne systémy štátnych záruk, zvážiť systémy rozdelenia zodpovednosti medzi častými požičiavateľmi a vypožičiavateľmi,
- zaviesť a uplatňovať dobre zrozumiteľné postupy hodnotenia rizika,
- zaviesť a uplatňovať spoločné štandardy a postupy oceňovania s celkovým cieľom vyhnúť sa zbytočnej inflácii hodnôt,
- zaviesť a používať čo možno najviac štandardných a medzinárodne uznávaných formulárov a dokumentov, a
- podporovať múzeá pri zriadení národnej organizácie dokumentátorov, ktorá spojí všetkých pracovníkov múzeí zodpovedných za riadenie prichádzajúcich a odchádzajúcich výpožičiek, s cieľom zohľadniť spoločné problémy a príklady najlepších postupov.

Odporúčania pre pracovníkov múzeí:

- držať krok s novými trendmi, aktívne sa podieľať na príslušných sieťach a udržiavať si aktuálne informácie o nových kontaktných miestach kvôli najnovším informáciám,
- vyhýbať sa zmluvám so spoločnosťami, ktoré ponúkajú špecifické výhody, ktoré sa priamo netýkajú skutočnej poskytovanej služby, alebo ktoré závažným spôsobom znevýhodňujú iného hráča na trhu.

Na všetkých úrovniach:

- povzbudzovať pracovníkov múzeí (a tiež štátnych úradníkov) v nadväzovaní a udržiavaní osobných kontaktov, pretože osobná dôvera je jedným z hlavných faktorov úspešného požičiavania a vypožičiavania zbierok,
- informovať a školiť pracovníkov múzeí prostredníctvom pravidelných seminárov a rozširovania príslušnej literatúry na národnej úrovni,

- zriadiť programy výmen/Erasmus medzi múzeami pre pracovníkov múzeí, ktorí sa priamo podieľajú na riadení výpožičiek,
- určiť kontaktnú osobu v príslušnom múzeu, ktorej môžu všetci pracovníci múzeí na národnej úrovni z iných členských štátov adresovať otázky,
- ustanoviť národnú organizáciu múzeí alebo individuálne múzeum, ktoré bude zodpovedné za organizovanie praktických školení pre pracovníkov múzeí na národnej úrovni,
- zahrnúť proces požičievania a vypožičievania do programov vysokoškolského vzdelávania pre budúcich pracovníkov múzeí (napr. kurzy muzeológie).

Do budúcnosti sa prijali nasledujúce odporúčania:

- Národné kontaktné miesta by mali zbierať skúsenosti a poskytovať platformy pre zdieľanie praktických poznatkov a hľadanie riešení na národnej úrovni.
- Národné kontaktné miesta by mali zabezpečovať prezentovanie otázok a oblastí záujmu na úrovni EÚ.

5 | Súbor nástrojov týkajúci sa praktických spôsobov zníženia nákladov na požičievanie a vypožičiavanie predmetov kultúrnej hodnoty medzi členskými štátmi Európskej únie

Súbor nástrojov týkajúci sa mobility zbierok poskytuje pracovníkom múzeí užitočné usmernenia, kontrolné zoznamy, prehľady a odkazy na praktické informácie, ktoré sa dajú využiť v procese požičievania a vypožičiavania.

Navrhuje tiež usmernenia pre vlády členských štátov týkajúce sa podpory mobility zbierok (a výrazného zníženia celkových nákladov) prostredníctvom vypracovania konceptu systému záruk a kontrolného zoznamu položiek, ktoré musia byť uvedené v usmerneniach týkajúcich sa takého systému.

Kvôli lepšiemu pochopeniu terminológie používanej v diskusii o podmienkach vypožičiavania a požičievania bol vypracovaný **slovník pojmov** v štyroch jazykoch: anglický, francúzsky a taliansky jazyk.

Súbor nástrojov obsahuje nasledovné:

- usmernenia pre zavedenie štátnej záruky,
- usmernenia pre rozdelenie zodpovednosti,
- kontrolný zoznam pre oceňovanie,
- usmernenia pre hodnotenia rizika,
- najlepšie postupy pri hodnotení rizika,

- najlepšie postupy pri znižovaní dopravných nákladov,
- slovník pojmov v anglickom, francúzskom, nemeckom a talianskom jazyku.

Správa a súbor nástrojov sú dostupné na webovej stránke:

http://ec.europa.eu/culture/our-policy-development/policy-documents/omc-working-groups_en.htm

Spolupredsedačky pracovnej skupiny OMK pre mobilitu zbierok:

Hillary Bauerová (Veľká Británia); e-mail: hillarybauer@hotmail.com

a

Rosanna Binacchiová (Taliansko); e-mail: rosanna.binacchi@beniculturali.it

Európska komisia

Generálne riaditeľstvo pre vzdelávanie a kultúru

Riaditeľstvo D Kultúra a médiá

Oddelenie D1 — Politika v oblasti kultúry, rozmanitosť a dialóg medzi kultúrami

E-mail: EAC-UNITE-D1@ec.europa.eu